

Olje- og energidepartementet

Postboks 8148 Dep.
0033 Oslo

Saksbeh./tlf.nr.: Idar Gimmetad/23 90 32 89

Deres ref./Deres dato: 22/2379/ 06.12.2022

Vår ref.: [Click here to enter text.](#)

Vår dato: 06.01.2023

Høring av prekvalifiseringskriterier og auksjonsmodell for Sørliche Nordsjø II

Innledning

Vi viser til [høring av prekvalifiseringskriterier og auksjonsmodell for Sørliche Nordsjø II](#). I vårt høringssvar har vi fokusert på forhold som er vesentlige for en samfunnsmessig rasjonell utvikling og drift av kraftsystemet.

Sammendrag

Den grønne omstillingen i Norge går raskt, og gir behov for økt kraftproduksjon. Våre analyser tilsier at det blir kraftunderskudd i Norge i løpet av fire til fem år. Prosessen og støtteordningene må derfor støtte opp om tempo og volum i utbyggingen av havvind.

Våre viktigste innspill kan oppsummeres i følgende punkter:

- Prosessen og støtteordningene for havvind må bidra til rask realisering av de utlyste volumene. Sanksjonerte forpliktelser om utbygging/aktivitetsplikt som vilkår for tildeling og støtte fremstår formålstjenlig.
- Statnett mener at støttemodellen skal gi insentiver til effektiv utnyttelse av ressursene og sikker og effektiv systemdrift. Støttemodellen bør derfor i størst mulig grad gi aktørene insentiver til å produsere når markedsprisen er høyere enn marginalkostnaden og stanse vindkraftproduksjon når markedsprisen er lavere enn marginalkostnaden.
 - Statnett mener at det er best å benytte spotpris time for time som referansepris, med mindre det kan underbygges at teknologivalg er et viktig argument for å velge gjennomsnittspris
- Støtteordningene må gi insentiver til å være i balanse og bidra til at havvind deltar aktivt i balansemarkedene. Statnett foreslår derfor:
 - Vindkraft som mottar støtte bør rapporteres som en egen portefølje, og støtteberettigede vindkraftaktører bør ikke motta støtte for det volumet de er i ubalanse.
 - Det bør utbetales støtte for volum som nedreguleres av systemansvarlig.

Høringsnotatet berører i liten grad nettet fra havvindparken mot land og relaterte nettforhold. Dersom havvindutviklerne får ansvaret for utbyggingen av infrastrukturen, er det nødvendig at nettrelaterte forhold ivaretas i utlysningen. Dette gjelder særlig krav til kompetanse og erfaring,

samt beskrivelse av prosjektkonsept, innovasjon og prosjektplan. Vi forutsetter at nettrelaterte forhold blir inkludert i de endelige utlysningsskjemaene, og at RME sine innspill i Reguleringsplan for nettsikkerhet (11/2022) blir hensyntatt i dette.

Vårt hørings svar er skrevet med utgangspunkt i at nettløsningen eies av aktøren. Dette utelukker ikke at Statnett kan overta anlegget ved omklassifisering, men det vil være komplisert å ivareta alle forhold rundt eventuelt framtidig eierskap i auksjonsprosessen både med hensyn til tekniske og transaksjonsmessige forhold. Dersom framtidig omklassifisering er en aktuell problemstilling, ønsker Statnett en dialog rundt hvordan dette kan ivaretas.

I lys av Statnetts rolle som System- og Planansvarlig må det legges til rette for at Statnett kan stille funksjonskrav og andre relevante krav til anlegget, uavhengig av framtidig eierskap, og at aktørene må inkludere en forpliktende samhandlingsplan i sin dokumentasjon relatert til gjennomføringskriteriet i prekvalifiseringsprosessen.

- Statnett mener det er viktig med kompetente og solide aktører, og minimumskravene bør etter vårt syn også skjerpes. Vi mener det bør settes en øvre grense på antall aktører som prekvalifiseres.
- Nasjonal Veileder for Funksjonskrav i kraftsystemet beskriver de tekniske kravene for anlegg som skal kobles til kraftsystemet, og speiler i stor grad kravene gitt i de europeiske tilknytningskodene¹. Aktørene må ta høyde for at kravene til grid forming-egenskaper i de europeiske kodene vil styrkes og konkretiseres ytterligere før idriftsettelse, og at disse kravene også vil være gjeldende for de første havvindprosjektene.
- Det mangler i dag regulering av beredskapskrav for energianlegg til havs. Vi mener det må stilles krav til EMP-sikring, tilsvarende som på land, og at det stilles hensiktsmessige krav til sikringstiltak mot sabotasje, terror, brann mv.
- Departementet bør også vurdere å stille RAM-krav (Pålitelighet, tilgjengelighet og vedlikehold) som gir aktørene forsterkede kvalitetsinsentiver.

I det følgende går vi nærmere inn på disse punktene, og besvarer konkrete spørsmål som er stilt i høringsnotatet.

Støttemodell

Innledning

For Statnett er det viktig med en støttemodell som gir insentiver til effektiv utnyttelse av ressursene, og sikker og effektiv systemdrift. Støttemodellen bør derfor i størst mulig grad gi aktørene insentiver til å produsere når markedsprisen er høyere enn marginalkostnaden og stanse vindkraftproduksjon når markedsprisen er lavere enn marginalkostnaden. Dette gjelder ikke bare i spotmarkedet, men også i intradagmarkedet og balansemarkedene.

Hensynet til en sikker og effektiv systemdrift krever at modellen gir insentiv til å anmelde havvind i balanse i spotmarkedet, og til å benytte intradagmarkedet til å opprettholde balansen gjennom driftsdøgnet. Støtteordningen må ikke være til hinder for at havvind deltar aktivt i balansemarkedet ved å tilby reguleringsbud til en pris som gjenspeiler de reelle kostnadene ved å regulere produksjonen.

Et annet viktig formål er at ordningen bidrar til tilstrekkelig sikkerhet for investorer, slik at det faktisk blir gjort investeringer.

¹ Requirements for Generators (RfG) and High Voltage Direct Current Connections (HVDC).

Vista Analyse har vurdert tradisjonelle differansekontrakter for departementet. Statnett vil påpeke at det jobbes internasjonalt med å utarbeide differansekontrakter som løser utfordringer som vi ser med tradisjonelle differansekontrakter.

Dersom det velges differansekontrakt som støtteordning for både Utsira Nord og Sørlege Nørdsjø II, mener vi disse i størst mulig grad bør være likt utformet.

Vurdering av referanseperiode

Bruk av en tosidig differansekontrakt kan adressere mange av kriteriene for en effektiv støtteordning. Samtidig har denne støtteordningen svakheter som i størst mulig grad må hensyntas. Det er derfor viktig at støtteordningen utformes på en god måte. Et viktig valg er hvordan referanseprisen skal beregnes. Departementet foreslår en referanseperiode på ett år, enten basert på forrige kalenderår eller et snitt av kraftprisen de siste 12 månedene. Alternativet til å benytte en gjennomsnittspris er å benytte spotpris time for time som referansepris.

Statnett vil nedenfor peke på noen vesentlige forskjeller i egenskaper ved de to alternativene.

Referanseperiode på ett år

Statnett vil kommentere ut fra to ulike situasjoner. Den første situasjonen er når støttebeløpet er positivt, det vil si når tilslagsprisen (strike price) er høyere enn referanseprisen, og aktørene får utbetalt støtte basert på differansen. Den andre situasjonen oppstår når støttebeløpet er negativt, det vil si når tilslagsprisen er lavere enn referanseprisen, og aktørene skal betale til staten.

Positivt støttebeløp

I spotmarkedet vil aktørene ha insentiv til å produsere også ved negative priser, så lenge støttebeløpet er høyere enn kostnaden ved å selge produksjonen til den negative spotprisen. Dette vil gi feil insentiver, og Statnett støtter departementets forslag om å ikke gi støtte ved negative spotpriser².

Man kan imidlertid ha situasjoner der spotprisen er positiv, og det utbetales støtte, mens intradagprisen er negativ. Siden støttebeløpet baserer seg på faktisk produksjon, har aktørene insentiv til fortsatt å selge kraft så lenge kostnaden ved å selge produksjonen til en negativ intradagpris er lavere enn støttebeløpet. Dette gir økt sannsynlighet for negative priser i intradag og handler basert på "feil" priser. Statnett ser ingen løsning på dette problemet så lenge støtten er basert på produsert volum.

For Statnett er det viktig at aktørene har insentiver til å handle seg i balanse og delta i balansemarkedene med en pris som gjenspeiler den reelle kostnaden ved å regulere ned. Statnett har derfor to innspill til foreslått støttemodell:

- Vindkraft som mottar støtte bør rapporteres som en egen portefølje og støtteberettigede vindkraftaktører bør ikke motta støtte for det volumet de er i ubalanse.
- Det bør utbetales støtte for volum som nedreguleres av systemansvarlig.

Negativt støttebeløp

En ulempe med referanseprisen beregnet for et helt år er at det kan oppstå lengre perioder med svært høye priser fulgt av en lengre periode med normale/lave priser. Perioden med svært høye priser fører da til et negativt støttebeløp (aktørene betaler tilbake) i neste periode, hvis tilslagsprisen er lavere enn referanseprisen. Aktørene vil ha insentiv til å hensynta dette og by inn

² Å ikke gi støtte ved negative spotpriser er forenlig med EUs Retningslinjer for statsstøtte (også gjeldende i EØS jf. ESA-beslutning 9.2.2022), CEEAG, artikkel 123, [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022XC0218\(03\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022XC0218(03)&from=EN)

en pris til spotauksjonen tilsvarende summen av støttebeløpet som skal tilbakebetales og sine kortsiktige marginalkostnader. En vil da kunne få timer der spotprisen er langt høyere enn vindkraftens marginalkostnad, men aktørene vil likevel ikke ha insentiv til å produsere. Dette er en generell ulempe ved bruk av gjennomsnittspriser som referansepris, og det gjelder ikke kun ved en referansepris på ett år.

For å gi aktørene insentiver til å produsere i slike situasjoner foreslår Vista Analyse følgende i sin rapport " *We therefore recommend that the CfD payment be reduced or suspended for the hours when the market price is at or below the difference between the CfD price and the reference price.*"

Statnett har følgende kommentarer til dette:

- Dersom støtten blir "suspended", slik at aktørene ikke trenger å tilbakebetale støtte i de aktuelle timene, vil aktørene ha insentiv til å by inn sin marginalkostnad. Statnett mener det er et viktig poeng, og vi støtter en slik løsning dersom det er årlig referansepris som legges til grunn.
- Samtidig vil vi påpeke at når aktørene slipper å tilbakebetale, vil de få mer støtte enn det behovet for å utløse investeringen tilsier. Det kan argumenteres for at dette hensyntas når tilbyderne byr inn sin tilslagspris i auksjonen som departementet avholder, men i praksis vil det være vanskelig å hensynta da det er svært usikkert i hvor stort omfang dette vil skje.
- Det er viktig at det klargjøres om støtten blir "reduced" eller "suspended". Dersom departementet går for at støtten blir "reduced", er det viktig at departementet vurderer nøye hvordan det gjøres og hvordan det vil påvirke aktørenes budgivning i spotauksjonen.

Bruk av spotpriser per time som referansepris

Benyttes spotpriser per time vil aktørene i praksis få en fastpris per enhet for det volumet de produserer, der fastprisen er lik tilslagspris. Et vesentlig spørsmål er hvordan en slik modell vil påvirke ressursallokeringen. Med en fastpris vil ikke aktørene ha insentiv til å by inn sin marginalkostnad. Forutsatt at det ikke utbetales støtte ved negative spotpriser, vil aktørene ha insentiv til å by inn prognostisert kraftproduksjon til kroner null i spotauksjonen, fordi de likevel vil få utbetalt støttebeløpet så lenge kraftprisen ikke blir negativ. Siden marginalkostnadene til vindkraftprodusentene er lave, er vår vurdering at en slik budgivning fra vindkraftaktørene ikke vil påvirke ressursallokeringen.

Vi har ovenfor påpekt utfordringene med støttemodellen ved å benytte en årlig gjennomsnittspris dersom det oppstår lengre perioder med svært høye priser fulgt av en lengre periode med normale/lave priser. Dette problemet vil man ikke ha dersom man benytter spotpriser per time som referansepris. Erfaringene det siste året viser at slike situasjoner kan oppstå.

Også når man benytter spotpriser per time som referansepris fastsettes støttebeløpet med basis i spotauksjonen. Utfordringene og designvalgene for intradag og balansemarkedet som ble beskrevet for bruk av ettårig referansepris gjelder derfor også for bruk av spotpriser per time som referansepris.

Samlet vurdering av de to alternative måtene å beregne referanseprisen på

Ved en referansepris basert på en ettårig gjennomsnittspris vil aktørene ha insentiver til å maksimere verdien av produksjonen, mens ved bruk av spotpriser per time har aktørene insentiver til å maksimere produsert volum. Relatert til dette trekker Vista Analyse frem valg av teknologi i designfasen som et mulig argument for å velge en ettårig referansepris. Statnett savner at det utdypes nærmere i hvilken grad valg av referansepris faktisk påvirker teknologivalg.

Gitt at referanseprisen i liten grad påvirker den fysiske utformingen av vindkraftanlegget, mener vi at bruk av spotpris per time³ som referansepris er den beste løsningen. Den gir incentiver til samfunnsøkonomisk rasjonell utnyttelse av vindkraftverkene og vil heller ikke føre til høyere støtte enn nødvendig for å utløse investeringen.

Beregning av referansepris gitt referanseperioden på ett år

- *Hvordan referanseprisen bør beregnes gitt en referanseperiode på ett år, herunder om den bør være et årsgjennomsnitt av en kraftpris fra fjoråret eller snitt av en kraftpris de siste 12 månedene?*

Dersom referanseprisen skal baseres på en referanseperiode på ett år, vil Statnett anbefale at referanseprisen baserer seg på et gjennomsnitt av de siste 12 månedene fordi dette vil gi en mer gradvis overgang mellom perioder med store prisforskjeller.

Utforming av toveis differansekontrakt

- *Hvordan en toveis differansekontrakt bør settes opp for i størst mulig grad legge til rette for samfunnsøkonomisk lønnsom kraftproduksjon?*

Statnett ønsker å påpeke to punkter, i tillegg til det vi har svart under andre spørsmål.

Valg av referansepris

Referanseprisen bør ikke låses til å være spotprisen i NO2, men knyttes til prisen i det budområdet vindkraften til enhver tid er tilknyttet. Dette er viktig for å ta høyde for eventuelle endringer i budområdeinndelingen.

Tosidige differansekontrakter basert på produksjonsevne

Det jobbes internasjonalt med å utarbeide modeller som er bedre enn de tradisjonelle differansekontraktene som Vista Analyse har vurdert. Gjennom ENTSO-E deltar Statnett i arbeidet med såkalte "Capability based CfD's". Dette er tosidige differansekontrakter basert på produksjonsevne i den aktuelle timen. I denne modellen er støttebeløpet knyttet til mulig produksjonsevne og ikke produsert volum. Modellen har dermed ikke de samme utfordringene med tanke på incentiver i intradag og balansemarkedene som tradisjonelle differansekontrakter.

Modellen nevnes også av det britiske energidepartementet, BEIS, i en konsultasjon⁴, og vurderes positivt i responsen på denne konsultasjonen⁵.

Statnett stiller gjerne i et møte for å forklare konseptet nærmere.

³ Referansepris bør følge gjeldende tidsoppløsning i markedet, eksempelvis ved overgang til 15 minutters oppløsning.

⁴ Enabling a High Renewable, Net Zero Electricity System: Call for Evidence, BEIS, December 2020, <https://www.gov.uk/government/consultations/enabling-a-high-renewable-net-zero-electricity-system-call-for-evidence>

⁵ Enabling a high renewable, Net Zero Electricity System: Government response to call for evidence, svar på spørsmål 9, samme link.

Tildelingsmodell

Innledning

Våre innspill til tildelingsmodellen er i hovedsak knyttet til prekvalifiseringskriteriene.

Statnett mener generelt at forslaget til kvalitative kriterier, slik de fremstår i dette høringsnotatet, i liten grad inkluderer nettløsning og relaterte nettforhold. En konsekvens av dette er også at etterspurt dokumentasjon ikke blir tilstrekkelig dekkende for totalomfanget av utlysningen.

Vi oppfatter at det er departementets intensjon å inkludere relevante nettforhold i den endelige utlysningen. Det er da sentralt at alle relevante nettforhold inkluderes i kriteriene, og vi legger til grunn at disse elementene inkluderes i utformingen av de endelige tildelingskriteriene og relaterte dokumentasjonskrav.

I tillegg er det en del faktorer som ikke adresseres i høringsnotatet, men som vi har lagt til grunn som forutsetninger og rammer for våre kommentarer til kriteriene:

- (i) Der det er samfunnsmessig rasjonelt, bør anlegg som har et potensiale for utvidelse tilrettelegges teknisk for en slik utvidelse. Vår vurdering er at tilknytningsløsningen for Sørlege Nordsjø II faller i denne kategorien og at krav om tilrettelegging for en utvidelse knyttet til elektrifisering av Ekofiskområdet bør være en del av omfanget for utlysningen. En slik løsning vil samtidig kunne legge til rette for et bedre samsvar mellom produksjonsanleggets kapasitet (1500 MW) og ilandføringskapasiteten (1400 MW).
- (ii) Vårt høringsssvar er skrevet med utgangspunkt i at nettløsningen eies av aktøren. Dette utelukker ikke at Statnett kan overta anlegget ved omklassifisering, men det vil være komplisert å ivareta alle forhold rundt eventuelt framtidig eierskap i auksjonsprosessen både med hensyn til tekniske og transaksjonsmessige forhold.
- (iii) I lys av Statnetts rolle som Plan- og Systemansvarlig bør det legges til rette for at Statnett kan stille funksjonskrav og andre relevante krav til anlegget, uavhengig av eierskap, og at aktørene må inkludere en forpliktende samhandlingsplan i sin dokumentasjon relatert til gjennomføringskriteriet i prekvalifiseringsprosessen.
- (iv) Det mangler i dag regulering av beredskapskrav for energianlegg til havs. Vi mener myndighetene må stille krav til EMP-sikring, tilsvarende som på land, at det settes krav om at havvindparken tilknyttes en døgnkontinuerlig bemannet driftssentral og at det stilles hensiktsmessige krav til sikringstiltak mot sabotasje, terror, brann mv.
- (v) Det er behov for nærmere avklaring vedrørende konsesjonsprosess og relevant regelverk der utbyggingen kan omfattes av både Havenergilova og Energiloven. Departementet ber blant annet søkerne legge til grunn 4 og 6 måneders saksbehandlingstid for henholdsvis OEDs fastsettelse av utredningsprogram og behandling av konsesjonssøknad og detaljplan inkludert høring. Det bør avklares om de samme rammene for konsesjonsbehandlingstid skal legges til grunn for nettanlegget, og hvordan prosessene skal koordineres og/eller kjøres i parallell for å bidra til effektive prosesser.
- (vi) Både for Utsira Nord og Sørlege Nordsjø II er potensialet for havvindproduksjon større enn den kapasiteten som regjeringen hittil har åpnet områdene for. Tilgjengelig areal på Sørlege Nordsjø II er på ca. 2500 km², noe som gir et potensial for over 12,5 GW havvindproduksjon, om vi legger til grunn en arealeffektivitet på 5 MW/km². Imidlertid må det tilrettelegges for buffersoner og påregnes at deler av området ikke kan utnyttes til havvind. Hvis vi antar at reelt potensial på SNII er på minst 6-9 GW, er det naturlig å planlegge for en mest mulig rasjonell utvikling av området over tid – og at fasene sees i sammenheng. En best mulig utnyttelse av arealet som nå skal tildeles i fase 1 bør derfor være en del av prekvalifiseringskriteriene.

- (vii) Generelt mener Statnett strategiske konsekvensutredninger vil være hensiktsmessig i forkant av utlysninger for å muliggjøre raskere realisering. Når det gjelder tilknytningen mot Kvinesdal fra Sørlege Nordsjø II er tiden frem til forventet tildeling trolig for kort til å realisere vesentlige fordeler ved en slik tilnærming. Frem mot en eventuell ny tildeling i 2025 bør det imidlertid legges til rette for en slik fremgangsmåte. Under en slik modell bør aktøren som blir tildelt arealet bli belastet for utgiftene for konsekvensutredninger som er knyttet til området. Modellen som er valgt for å belaste aktørene for grunnundersøkelser (se høringsbrevet pkt. 2.5) fremstår anvendelig også her, inkl. at fastsettelse av kostnadsanslag spesifiseres i utlysningen.

Vurdering av antall aktører

- *Hvor mange aktører som bør bli prekvalifisert, gitt at departementet setter en øvre grense for antall/andel aktører?*

Statnett mener det er viktig med kompetente og solide aktører, og mener det bør settes en øvre grense på antall aktører som pre-kvalifiseres. Dette vil gjøre vektingen og scoringssystemet relevant og gi tilstrekkelige insentiv for aktørene om å levere prekvalifiseringsunderlag over minimumskravene. Slik karakterskalaen beskrives vil minimumskravet oppfylles selv om det "*mangler detaljer og utfyllende beskrivelser av sentrale elementer*". Innholdet i minimumskravet bør etter vårt syn skjerpes, selv med en begrensning av antallet aktører som pre-kvalifiseres.

Vurdering av de ulike kriteriene

- *Om formuleringen og innholdet i de kvalitative kriteriene er tilstrekkelig tydelige for aktørene og om etterspurt dokumentasjon per kriterium gir dekkende informasjon for å vurdere søkerne?*

Nettløsning og andre relevante nettforhold omtales i liten grad under de ulike kriteriene. Det betyr at formuleringene og innholdet rundt disse forholdene, og dermed totaliteten, fremstår som utydelige. En konsekvens av dette er også at etterspurt dokumentasjon ikke blir tilstrekkelig dekkende for totalomfanget av utlysningen. Det er sentralt at alle relevante nettforhold inkluderes i kriteriene. Vi legger til grunn at disse elementene inkluderes i utformingen av de endelige prekvalifiserings-kriteriene og relaterte dokumentasjonskrav.

Statnetts konkrete innspill til de ulike kriteriene:

- 1A: Samarbeidsavtalene må sikre at aktøren som skal bygge og eie produksjons- og nettanleggene er, og med stor sannsynlighet forblir, tilstrekkelig kompetent og finansielt sterk gjennom anleggets levetid. Avtalene må også sikre at et eventuelt salg av anlegget/selskapet, eller deler av selskapet, ivaretar behovet for en kompetent og finansielt solid eier.
- 2A/B: Under kravene til finansiell styrke og finansieringsplan bør det tas høyde for prosjektfinansieringsforhold som kan påvirke prosjektets soliditet gjennom hele anleggets levetid. Et minimumskrav på 20 prosent egenkapital synes for lavt både med hensyn til konkurrisiko under gjennomføring og for prioritering av reparasjoner og tilstrekkelig vedlikehold i driftsfasen. Det bør i den sammenheng også klargjøres i hvilken grad partnerne i samarbeidet/selskapet er gjensidig ansvarlige for risikoer gjennom hele anleggets levetid. Det bør også etableres en finansiell insentivordning som sikrer at aktøren som tildeles området faktisk realiserer prosjektet og at det skjer raskt. Kravene til finansiell styrke og

finansieringsplanen må da også gi sikkerhet for at det er midler tilgjengelig i selskapet til å kunne forplikte seg til en slik ordning.

- 2D: Erfaringskravet relatert til HVDC-anlegg er tydelig og relevant. Dersom det viser seg at ingen eller få aktører møter dette kravet og departementet velger å gjøre justeringer, så er det viktig at dette gjøres på en måte som ivaretar behovet for høy kvalitet på anleggene. Dette kan for eksempel gjøres ved å stille krav til erfaring med sammenlignbare anlegg med tilsvarende kompleksitet, kombinert med en forpliktende plan på hvordan aktøren vil kompensere for sin manglende HVDC-erfaring. Departementet bør også vurdere å stille RAM-krav (pålitelighet, tilgjengelighet og vedlikehold) som gir aktørene forsterkede insentiver til å prioritere denne kompetansen.
- 2E: Det må tydeliggjøres at HMS- og kvalitetskrav må dokumenteres iht. gjeldende regelverk både til havs og på land
- 2F: Minimumskravet til et klart og realistisk prosjektkonsept må også inkludere nettløsningen. Dette må kreves oppfylt på samme detaljnivå og med tilsvarende krav som for produksjonsanlegget. Konseptet må også inkludere tilretteleggingsløsninger for elektrifisering.
- 2G: Kravet til prosjektplanen må inkludere nettløsningen. Dette må kreves oppfylt på samme detaljnivå og med samme krav som for produksjonsanlegget, inkludert risiko- og grensesnittforståelse og tidsrammer. Planen bør beskrive grensesnitt mot annen infrastruktur og alternative traser/løsninger. Det må avklares om tidsbruken som skal legges til grunn for myndighetsbehandling også er gjeldende for nettanlegget. Prosjektplanen må også inkludere eventuelle løsninger for tilrettelegging for elektrifisering. I lys av Statnetts roller som Plan- og Systemansvarlig og eier av transmisjonsnett på land må det også stilles krav til aktørene om en forpliktende plan for involvering av Statnett i utformingen og realiseringen av anlegget.
- 3A/B/C/D: Areal knyttet til nettanlegg med kabel og stasjoner offshore og på land må inkluderes i kriterier knyttet til arealbruk, arealeffektivitet, og naturinngrep. Det mangler kriterier på bærekraft knyttet til både varige og kortvarige naturinngrep i verdifull natur. Det mangler kriterier på biomangfold utenom fugleundersøkelser (SEAPOP) og areal på vindpark som unngår tobis. Kriterier kan gå på overvåkning på biodiversitet og konkrete tiltak for at prosjektet skal bidra positivt til natur og ha en netto positiv påvirkning på biodiversitet. Det kan også være kriterier på å bidra til forskning ved å legge til rette for eller bidra finansielt til undersøkelser av forstyrrende forhold på dyreliv.

Det er positivt at det er inkludert kriterium for å oppnå arealeffektivitet (3D at: *"Høy arealeffektivitet og plassering av havvindparken mtp. fremtidige prosjekter vil bli belønnet. Søker vil bli vurdert opp mot andre konkurrerende tilbud."*) Dersom areal skal kunne utnyttes til økt produksjonskapasitet i fremtiden, må prosess for utlysning av ubrukt areal avklares.

Bærekraft er et vidt begrep som også inkluderer sosioøkonomiske forhold. Det er positivt at det er inkludert kriterium på sameksistens (3B) som både minimumskrav og konkrete tiltak som vil bli vektet positivt. Konkrete tiltak for sameksistens mener Statnett er viktig for at ikke interessekonflikter skal stanse utbyggingen. Det er

også Statnetts erfaring at krav som minimerer antall underleverandører øker sporbarhet og oversikt over arbeidsforhold. Dette beskytter arbeiderrettigheter og fremmer et trygt og sikkert arbeidsmiljø for alle arbeidstakere. Et slikt kriterium kan bli inkludert under bærekraft.

Evaluering av søkerne

- *Om det er tilstrekkelig tydelig hvordan departementet vil evaluere søkere under hvert kriterium?*

Ettersom nettløsning og andre nettforhold i liten grad er omtalt i høringsnotatet, er det heller ikke tilstrekkelig klart hvordan søkerne vil evalueres på dette området. Det forutsettes at dette inkluderes i utformingen av kriteriene.

Dersom totalscoren av aktørene skal benyttes til å sette et tak på antallet aktører som pre-kvalifiseres, er det viktig at vektingen som skal etableres ikke gir utilsiktede resultater. I en slik vurdering er det også sentralt å sørge for at karakterbeskrivelsen for minimumskravene må skjerpes for de mest sentrale kravene.

Det bør klargjøres hva som stilles som krav til innholdet i samarbeidsavtaler og selskapsavtaler når det gjelder eventuell frihet til å selge andeler i selskapet eller på andre måter endre sammensetningen i selskapet eller partnerskapet på en måte som kan gi en aktør svakere kompetansemessig og/eller finansiell stilling enn det som forutsettes ved prekvalifiseringen.

Vurdering av minimumskravene

- *Om noen av minimumskravene er for strenge eller for lave, særlig minimumskravene knyttet til erfaring og finansiell styrke?*

Slik scoringskravene er formulert synes enkelte av minimumskravene å være satt for lavt. Slik vi tolker kravene bør formuleringen i karaktersetningen for minimumskravet skjerpes. Det bør samtidig vurderes å inkludere en minimumsgrense på totalscore. Dette kan bety at antall aktører som pre-kvalifiseres kan bli lavere enn det maksimale antall satt av departementet.

Et minimumskrav på 20 prosent egenkapital synes å være for lavt både med hensyn til konkurrisiko under gjennomføring og for prioritering av reparasjoner og tilstrekkelig vedlikehold i driftsfasen. Det bør i denne sammenheng også klargjøres i hvilken grad partnerne i samarbeidet/selskapet er gjensidig ansvarlige for risikoer i både bygge- og driftsfasen. Det bør også etableres en insentivordning som sikrer at prosjektet gjennomføres. Minimumskravene må da sikre at det alltid er midler tilgjengelig i selskapet til å kunne forplikte seg til en slik ordning.

Erfaringskravet relatert til HVDC-anlegg er tydelig og relevant. Dersom det viser seg at ingen eller få aktører møter dette kravet og departementet velger å gjøre justeringer, så er det viktig at dette gjøres på en måte som sikrer tilstrekkelig kvalitet på anleggene. Dette kan for eksempel gjøres ved å stille krav til erfaring med lignende anlegg med tilsvarende kompleksitet kombinert med en forpliktende plan på hvordan aktøren vil kompensere for sin manglende HVDC-erfaring. I lys Statnetts rolle som System- og Planansvarlig mener vi det skal settes krav til at aktørene inkludere en forpliktende samhandlingsplan i sin dokumentasjon relatert til gjennomføringskriteriet i prekvalifiseringsprosessen. Departementet bør også vurdere å stille RAM-krav (Pålitelighet, tilgjengelighet og vedlikehold) som gir aktørene forsterkede insentiver til å prioritere denne kompetansen.

Klimafotavtrykk

- *Metode for å estimere klimafotavtrykk per kWh, ref. 3A?*

Statnett støtter at det velges en internasjonal og anerkjent metode. Metoden bør kommuniseres tidlig slik at aktørene på en god måte settes i stand til å innrette seg.

- *Valg av systemgrense for klimafotavtrykkberegning, herunder hvilke komponenter systemgrensen bør inneholde, ref. 3A?*

Gitt at radialen skal planlegges, bygges, driftes, finansieres og eies av aktørene til havs, bør nettanlegg med kabel og stasjoner offshore og på land inkluderes i klimafotavtrykkberegning. Grensen bør gå ved tilknytningspunktet ved land og alle komponentene som inngår frem til dette punktet bør inkluderes i klimafotavtrykket.

Med vennlig hilsen

Statnett SF

Håkon Borgen
Konserndirektør Utvikling hav

Gunnar Løvås
Konserndirektør Kraftsystem og marked